

Nordland
FYLKESKOMMUNE

Rådet for likestilling av
funksjonshemmede i Nordland

ÅRSMELDING 2010

FORORD

Rådet for likestilling av funksjonshemmede i Nordland har gode rammebetingelser for sitt arbeid. Dette gjør at vi settes i stand til blant annet å holde to årlige konferanser for de kommunale rådene.

Vi har tilfredsstillende deltagelse på disse konferansene, men ser at det er flere kommunale råd som ikke er representert. Dette begrunnes med at invitasjoner ikke når frem til rådene eller at de ikke har ressurser til å delta av forskjellige grunner. Det er vedtatt at Norge skal være universelt utformet innen 2025. Regjeringen har laget en nasjonal handlingsplan for dette. Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven som trådte i kraft 1.januar 2009 har som formål å *«fremme likestilling og likeverd, sikre like muligheter og rettigheter til samfunnsdeltakelse for alle, uavhengig av funksjonsevne, og hindre diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne.»* Videre gir den nye plan- og bygningsloven som trådte i kraft 1.7.2009 klare retningslinjer for at *«prinsippet om universell utforming skal ivaretas i planleggingen og kravene til det enkelte byggetiltak».*

Dette gir oss som er opptatt av at samfunnet skal bli lagt til rette for alle, store forventninger til at utviklingen nå skal skyte fart. Realiteten ser ut til å være annerledes. Det er ikke mye som tyder på at de kommunale rådene i alle kommuner blir satt i stand til å utføre arbeidet sitt på en tilfredsstillende måte. Det er ikke å undres over når vi vet om alle krav som stilles til en kommune. Muligheter og ressurser må stilles til rådighet fra statlig hold. Det må bli et helt annet fokus på rådenes arbeid enn hva som er tilfelle i dag. Det er i kommunene folk bor og virker. Det er kommunene som styrer store deler av rammevilkår som påvirker den enkeltes liv i hverdagen. Forventningene som er skapt må følges av at det blir gitt muligheter og ressurser til de kommunale rådene. Kommunene må settes i stand til å høre på deres erfaringskompetanse og til å integrere ideen om universell utforming i sitt arbeid fra planlegging til ferdigstillelse og vedlikehold av bygninger, infrastruktur og tjenester.

Rådet for likestilling av funksjonshemmede la den årlige konferansen for de nordnorske rådene til nasjonalparksenteret på Storjord i Saltdal. Vi ser at det er like viktig at det blir universell utforming i naturområder som i bygg og bystrøk. En viktig del av et menneskes livskvalitet er muligheten for naturopplevelser. Vi ønsker at dette området skal utvikles og legges til rette enda bedre og gjerne slikt at det kan bli et godt eksempel til etterfølgelse for andre. Når vi vet at det planlegges bygget et galleri for Per Addes og Kajsa Zetterquists kunst, så har Nordland fylkeskommune en fantastisk mulighet til å utforme et utstillingsvindu for universell utforming på flere områder.

Rådet for likestilling av funksjonshemmede har også brukt en god del tid og ressurser på befaringer i 2010. Dette vil vi fortsette med i 2011. Det gir et godt grunnlag for innhenting av kunnskap om hvor langt vi er kommet med universell utforming i fylket vårt.

Mariette Korsrud
Leder

RETNINGSLINJER FOR RÅDET FOR LIKESTILLING AV FUNKSJONSHEMMEDE I NORDLAND

Retningslinjer ble vedtatt i fylkestinget 25.02.2008 i sak 014/08.

Formål

Rådet for likestilling av funksjonshemmede i Nordland er et rådgivende organ for fylkeskommunen, statlige etater på fylkesnivå, kommuner og andre offentlige instanser og institusjoner. Rådet arbeider etter den politiske målsetningen om full deltaking og likestilling for funksjonshemmede i samfunnet. FNs standardregler for like muligheter for mennesker med funksjonshemming skal være et sentralt redskap i dette arbeidet.

Rådet for likestilling av funksjonshemmede skal sørge for at mennesker med funksjonshemming sikres en åpen, bred og tilgjengelig medvirkning i arbeidet med saker som er særlig viktige for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Dette gjelder blant annet tilgjengelighet, arbeid mot diskriminering på grunnlag av nedsatt funksjonsevne og tjenester for mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Oppnevning

Fylkestinget oppnevner Rådet for likestilling av funksjonshemmede og funksjonstid følger den fylkeskommunale valgperioden. Fylkestinget vedtar rådets mandat og sammensetning.

Funksjonshemmedes organisasjoner har rett til å legge fram forslag på representanter fra sine organisasjoner. Leder og nestleder velges av fylkestinget blant fylkestingets medlemmer.

Sammensetning

Fylkestinget avgjør ved hvert valg hvor mange medlemmer og varamedlemmer Rådet for likestilling av funksjonshemmede kan ha. Rådet består i perioden 2007-2011 av representanter fra:

- folkevalgte.
- fylkeskommunal og statlig administrasjon (minst én statlig).
- funksjonshemmedes organisasjoner.
- KS

Rådet velger eventuelt selv et arbeidsutvalg. Rådets leder er arbeidsutvalgets leder.

Rådet står fritt til å innkalle nødvendig ekspertise ved behandling av saker.

Foto: Britt Sonja Olaussen

RÅDET FOR LIKESTILLING AV FUNKSJONS- HEMMEDE FOR PERIODEN OKTOBER 2007 – OKTOBER 2011

Rådet for likestilling av funksjonshemmede for 2007-2011 ble oppnevnt av fylkestinget i sak 095/07 og består av tre politikere, fire representanter fra funksjonshemmedes organisasjoner, tre representanter fra fylkeskommunens administrasjon, én representant fra Fylkesmannen og én representant fra KS.

Oversikten viser rådets sammensetning med dato for utskifting av rådsmedlemmer i 2010.

Politiske representanter fra fylkestinget:

1. Mariette Korsrud, DnA (leder), fylkeshuset
2. Einar Jetne, Rødt (nestleder), Tjøtta
3. Marit Stemland, FrP, Valnesfjord

Personlige vara:

- For nr. 1. Anne Wiik, DnA, Nygårdssjøen
For nr. 2. Benn Mikalsen, KP, Bodø
For nr. 3. Janne Sommersteth, SP, Aldra

Funksjonshemmedes organisasjoner:

4. Anne Rørvik, FFO Nordland, Bodø
5. Bjørn Roald Olsen, FFO Nordland, Bodø
6. Trond Sveum, FFO Nordland, Bodø
7. Gunn Strand Hutchinson, SAFO Nordland, Bodø

Personlige vara:

- For nr. 4. Vera Marit Agnarsdatter (tidligere Lund),
FFO Nordland, Bleik
For nr. 5. Idar Hunstad, FFO Nordland, Valnesfjord
For nr. 6. Sissel Brufoss Jensen, FFO Nordland, Mo i Rana
For nr. 7. Helge Jakobsen, SAFO Nordland, Mo i Rana

Etatsrepresentasjon:

8. Samferdselsavdelingen: Svein Ivar Hansen
9. Eiendomsseksjonen: Anne-Gunn Dreyer
– frem til og med 30. september
9. Eiendomsseksjonen: Lise Skotnes
– fra og med 1. oktober
10. Kultur- og miljøavdelingen: Tomm Jensen

Personlige vara:

- For nr. 8. Samferdselsavdelingen: Magnar Svendsen
– frem til og med 31. juli
For nr. 8. Samferdselsavdelingen: Svein Rune Fagermo
– fra og med 1. august
For nr. 9. Kultur- og miljøavdelingen: Marianne Siiri
For nr. 10. Utdanningsavdelingen: Tove Heggedal

Fylkesmannen

11. Roar Høgsæt

Personlig vara:

- For nr. 11 Fylkesmannen: Svein Stuen

KS:

12. Iselin Marstrander, Valnesfjord Helseportssenter

Personlig vara:

- For nr. 12 Kjell-Børge Freiberg, FrP Hadsel
kommune

Arbeidsutvalget

På grunn av det store antall medlemmer har rådet valgt et arbeidsutvalg som har delegert fullmakt til å ta seg av hastesaker og som kan gjennomgå saker som fremmes for rådet.

Faste medlemmer:

- Mariette Korsrud, leder
Einar Jetne, nestleder
Gunn Strand Hutchinson
Bjørn Roald Olsen

Varamedlemmer i nummerisk rekkefølge:

1. Anne-Gunn Dreyer – frem til og med 30. september
1. Lise Skotnes – fra og med 1. oktober
2. Anne Rørvik
3. Tomm Jensen
4. Trond Sveum

ADMINISTRASJON OG ØKONOMI

Sekretariatet

Fra 1. mars ble rådets sekretariat overflyttet fra avdelingen Næring og regional utvikling til den nyopprettede avdelingen Folkehelse, Ung og Tannhelse. Sekretariatet har likevel i 2010 hatt tilhold på samme sted som før og har derfor benyttet seg av Næringsavdelingens merkantile funksjoner.

Sekretariatet var i 2010 bemannet av Stian Rosenberg Søvik i 100% stilling frem til 17. september. Tone-Lise Fische gikk inn i hans stilling med overlappning fra 1. september. Britt Sonja Olaussen har fra 18. oktober fungert i 50% stilling for å skrive rådets historie.

Økonomi

Årsbudsjett for 2010 var på kr 2.932 000,- eksklusiv lønn for sekretariatet. Av dette har driftstilskudd på kr 2.230 000,- blitt utbetalt til funksjonshemmedes

Foto: Stian Rosenberg Søvik

organisasjoners fylkeslag. Det er satt av kr 328 134,- til gjennomføring av tiltak i Handlingsplan for universell utforming – et samfunn for alle 2009 - 2010. Av dette er kr 250 000, overført til 2011.

VIRKSOMHET OG RESULTATER I 2010

Møter

Arbeidsutvalget	1 møte	2 saker
Rådet for likestilling av funksjonshemmede	5 møter	45 saker
Totalt	7 møter	47 saker

Befaringer

- Hamsunsenteret 28. september (befaring gjort av rådet).
- Petter Dassmuseet 28. oktober (befaring gjort av arbeidsutvalget).
- Norlandia Rognan hotell.
- Fru Haugans hotell Mosjøen.

Rådet for likestilling av funksjonshemmede i Nordland jobber også med oppfølging av befaringer. Befaringer på Vestmyra videregående skole og fylkeshuset (2009) har blitt fulgt opp i 2010. Når et gjelder Hamsunsenteret er det gitt frist for tilbakemelding i 2011.

Både Hamsunsenteret og Petter Dassmuseet har fått skranketeleslynger og krykkeholdere i gave som takk for imøtekommenhet i forbindelse med befaringsene. Begge hotellene har fått tilsendt krykkeholdere.

Foto: Lindman Photography

Foto: Helgeland Museum

Orienteringer gitt til Rådet for likestilling av funksjonshemmede

- Universell utforming på Storjord, ved Benny Sætermo fra Nordland nasjonalparksenter.
- Sjunkehatten nasjonalpark og pilotprosjektet friluftsliv for funksjonshemmede, ved prosjektleder Asbjørn Hagen, Valnesfjord Helse- og idrettsenter.
- Oppfølging av Handlingsplanen for Kultur- og miljøavdelingen ved Dag Bastholm.

Møter med kommunale råd for funksjonshemmede

- Møte med de kommunale rådene i Vega, Rana og Dønna 27.10.2010. Møtet har munnet ut i to uttalelser som er sendt ut. Den første var en oppfordring til kommunene om se på hvilke forutsetninger deres kommunale råd har til å gjøre jobben sin, og den andre var om transporttilbudet på en stekning på Helgeland og manglende universell utforming.

Foredrag/innlegg holdt på oppdrag av andre

- Ansvar for program på fylkestingets temadag 16. februar. I tillegg til at sekretær ledet dagen holdt han foredraget *Nye lover som politisk verktøy for universell utforming*. Leder holdt innledning.
- Foredrag om universell utforming på fylkesmøte i KS 24. februar.
- Foredrag for kompetanseforum: *Samfunnsregnskap for likestilling og diskriminering i Nordland – Saldo, 2. mars*.
- Foredrag for Vågan kommune: *Universell utforming – hvordan nå målsetningen om et samfunn for alle, 17. mars*.
- Presentasjon på årsmøte for Foreningen for Muskelsyke, 20. mars.
- Presentasjon for Ungdommens fylkesting 8. april
- Tale til fylkestinget 19. april.

- Presentasjon i Planforum 25. juni 2010.
- Foredrag om universell utforming for Statens vegvesen 10. september.
- Forelesning om universell utforming på Høgskolen i Bodø, 4. november.

Konferanser arrangert av Rådet for likestilling av funksjonshemmede

- Konferansen «Et universelt utformet Nordland – et samfunn for alle», med ansatte hos Fylkesmannen, ansatte i kommuner og ansatte i Nordland fylkeskommunes som målgruppe 27. mai.

Temaer som ble tatt opp var:

- *Universell utforming – hva er det og hvordan arbeide for å nå målet om et samfunn for alle?* ved rådgiver Stian Rosenberg Søvik.
- *Situasjonen for barn og ungdom med nedsatt funksjonsevne i Arkhangelsk fylke.* Interesseorganisasjonen Zabotas arbeid ved leder Tatyana Sedovina.
- *Politikk for likestilling av funksjonshemmede – Regjeringens handlingsplan for universell utforming og diskriminerings- og tilgjengelighetsloven*, ved avdelingsdirektør Knut B. Christophersen i Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.
- *Brukermedvirkning som metode for å sikre universell utforming*, ved Jarle Arntzen og Kay Bryn, Blindeforbundet Nordland.
- *Ledsagerbevisordningen*, ved rådgiver Tomm Jensen, Nordland fylkeskommune.
- *Gruppearbeid og plenumsdiskusjon: Hvordan kan de offentlige myndighetene i Nordland samarbeide for å nå målet om et samfunn for alle?*

- **Konferanse for de kommunale rådene for funksjonshemmede i sør-fylket i Mosjøen 26.-27. oktober.** Tilsvarende konferanse for de kommunale rådene for funksjonshemmede i nord-fylket ble holdt i Bodø 9. og 10. november. Konferansene samlet til sammen 49 deltakere fra 23 kommunale råd og Rådet for likestilling av funksjonshemmede i Nordland.

Temaer som ble tatt opp var:

- *Plan- og bygningsloven med teknisk forskrift – hvordan sikre brukermedvirkning?* ved Bjørn Håvard Stamnes, rådgiver Bodø kommune.
- *Hvordan arbeider det kommunale rådet i Rana/Narvik?* ved Lena Solhaug Hansen og Ruth Pedersen, ledere i henholdsvis kommunale råd for funksjonshemmede i Rana og Narvik.
- *Gruppearbeid med temaene: Hvordan jobber de kommunale rådene- erfaringsutveksling. Hvordan kan rådene samarbeide med andre lokale aktører for å få til best mulig løsninger?*

- *Ivaretagelse av brukermedvirkning og mulige samarbeidsflater med de kommunale rådene for funksjonshemmede?* ved Finn Kaarby, kommunikasjonsrådgiver i NAV og sekretær for brukerutvalget på fylkesnivå.
- *Ivaretagelse av brukermedvirkning og mulige samarbeidsflater med de kommunale rådene for funksjonshemmede?* ved informasjonssjef Randi Erlandsen, informasjonssjef Helgelandssykehuset og Steinar Pleym Pedersen leder for samhandlingsavdelingen Nordlandssykehuset.
- *Å være funksjonshemmet og turist i Nordland, er det mulig?* ved Ernly Eriksen, nestleder i rådet for funksjonshemmede i Rana.

- **Konferanse for de fylkeskommunale rådene for funksjonshemmede i Nord-Norge på Rognan og Nordland nasjonalparksenter 12. – 14. oktober.** Konferansen arrangeres vekselvis mellom de tre fylkene, slik at hvert fylke er arrangør hvert 3. år. Konferansen samlet til sammen 16 deltakere fra de tre fylkeskommunale rådene.

Temaer som ble tatt opp var:

- *Tilrettelegging for friluftsliv på Storjord. Fokus på universell utforming,* ved Jim Kristensen, Statsskog.
- *Friluftsliv i et folkehelseperspektiv – også for funksjonshemmede,* ved Tomm Jensen, medlem av rådet og rådgiver for friluftslivet i Nordland fylkeskommune.
- Omvisning på uteområdene.
- *Fritid for alle,* ved Iselin Marstrander, medlem av rådet og direktør ved Valnesfjord Helse- og idrettsenter. Filmen *Grenseløs tur* ble også vist.
- Gruppediskusjon om hva de fylkeskommunale rådene kan gjøre, og hvordan de kan støtte opp om de kommunale rådene.
- *NOU 2009:18 Rett til læring – hvilke konsekvenser har Midtlyngutvalgets forslag?* ved Øystein Lund, utvalgsmedlem Midtlyngutvalget.
- *Felles yrkesfaggruppe ved Sandnessjøen videregående skole skoleåret 2008/2009.* En del av prosjektet «En bedre skole for elevene våre» ved inspektør Geir Arne Otting, inspektør ved Sandnessjøen videregående skole.

- **Studietur Barcelona.** Rådet arrangerte studietur til Barcelona 6. til 9. september. I tillegg til leder og sekretær, deltok syv av rådsmedlemmene. Barcelona er en by som har kommet langt i arbeidet med universell utforming. Selv om det er en storby så vil arbeidet som gjøres i Barcelona ha overføringsverdi til Nordlandssamfunnet ved at de systemene som er på plass i en slik by kan modifiseres slik at de kan passe til mindre byer og steder i Nordland. I Barcelona

Foto: Nordland nasjonalparksenter

involveres også innbyggerne i de ulike distriktene i byen i byplanleggingen og det er utviklet ulike standarder for universelle løsninger som kan ha overføringsverdi til norske forhold.

Foto: Tomm Jensen

Aktiviteter:

- Besøk på Design for All Foundation og guidet tur med guidet tur på byen med grunnleggeren av organisasjonen, Fransesc Aragall.
- Møte med ONCE, det spanske blindedeforbundet, som også er talsmann for alle funksjonshemmede. Møtet inkluderte omvisning på instituttet deres og møte med leder Ricard Gomà.
- Besøk og informasjon på det lokale instituttet/rådet for funksjonshemmede i Barcelona.
- Turer uten omviser i sentrum av byen, i Olympiaparken, på Nasjonalmuseet og på stranden, hvor universell utforming var i sentrum.

Møter, kurs og konferanser med deltakelse fra Rådet for likestilling av funksjonshemmede

Rådet mottar en rekke invitasjoner til ulike kurs, konferanser, årsmøter og jubileum der fylkeskommunens eller rådets deltakelse som foredrags-

holdere eller deltakere er ønsket. For å holde seg oppdatert og få ny kunnskap er det viktig å delta på noen av disse. På grunn av at tilbudet er meget stort, så prioriteres deltakelse ut fra nytteverdi og tilgjengelige ressurser.

Deltakelse i 2010:

- Konferanse om Samhandlingsreformen i februar.
- Foreningen for Muskelsyke 20. mars.
- Rådgiverkonferanse i Brüssel 11.- 14. april.
- Samhandlingskonferanse i regi av KS 25.- 26. mai.
- Landskonferanse for fylkeskommunale råd i Molde 25. - 27. august.
- Nordland fylkeskommunes trafikksikkerhetsutvalg.
- Dagsseminar Statens vegvesen 10. september.
- Temadag fylkestinget 4. oktober.
- Møte initiert av Husbanken 18. november om hvordan man kan samarbeide om universell utforming i Nord-Norge.

Til venstre: Sjøppelkasse med fotpedal, foto Tomm Jensen. Øverst til høyre: Fransesc Aragall forteller om arbeidet med universell utforming i Barcelona, foto: Tomm Jensen. Nederst til høyre: Ved Olympiaparken, foto: Marit Stemland.

ARBEIDSOPPGAVER GJENNOMFØRT I 2010

Rådet for likestilling av funksjonshemmedes oppgaver er nedfelt i rådets retningslinjer, vedtak i fylkestinget og rådets vedtatte arbeidsprogram. Gjeldende retningslinjer ble vedtatt i fylkestinget 25.02.2008 i sak 21/08.

Rådets arbeidsoppgaver:

- Rådet skal legge til rette for **drøftinger** mellom rådets medlemmer og offentlige instanser om spørsmål av betydning for funksjonshemmede.
- Rådet skal se til at brukernes **erfaringskunnskap** tas med i saks- og behandlingsprosessen.
- Rådet skal på eget **initiativ** ta opp saker, drive informasjonsarbeid og medvirke til å fjerne samfunnsskapt barrierer.
- Rådet skal **ta opp forhold** innen plan- og bygningssektoren, samferdsel, barnehage, skole, kultur, idrett, friluftsliv, helse, pleie- og omsorgstjenesten og IKT-baserte løsninger.
- Rådet bør ta initiativ til bedre **samarbeid og samordning** mellom kommuner, fylkeskommuner og statlige etater i saker av interesse for funksjonshemmede.

Drøftinger

Rådets sammensetning gir mulighet for drøfting mellom fylkeskommunens administrasjon, politikere og funksjonshemmedes representanter. Dette bidrar til kunnskapsheving og er holdningsskapende for alle samtalepartnere.

Initiativtaking

Initiativet til de fleste sakene har også i 2009 kommet fra rådets medlemmer og sekretariatet. Det er derfor viktig at rådets medlemmer og sekretariatsansatte holder seg oppdatert om statens politikk og har god kontakt med de funksjonshemmedes organisasjoner, kommunene og andre relevante aktører. Dette gjøres blant annet ved å delta på konferanser nasjonalt, regionalt og lokalt.

Tilgjengelighet

I retningslinjene står det at rådet skal ta opp forhold innen plan- og bygningssektoren, samferdsel, barnehage, skole, kultur, idrett, friluftsliv, helse, pleie- og omsorgstjenestene og IKT-baserte løsninger. Dette gjøres gjennom rådets saksbehandling, kurs- og informasjonsvirksomhet. Rådet bidrar også med veiledning på disse områdene.

Samarbeid og samordning

– lokalt

Rådet samarbeider med funksjonshemmedes organisasjoner. Rådet samarbeider også tverrsektorielt innad i fylkeskommunen, og bistår også kommunale råd for funksjonshemmede.

– over fylkesgrensene

Samarbeidet mellom de nordnorske rådene er veletablert. Felleskonferansene som går på omgang mellom de nordnorske rådene ble etablert midt på 1980-tallet og har siden dette vært en årviss foreteelse. Her tas opp tema som er felles for alle tre fylkene. Finnmark var arrangør av felleskonferansen i 2009.

– nasjonalt

Rådgivere for de fylkeskommunale rådene for funksjonshemmede møtes årlig til en egen samling som går på omgang mellom fylkene. Sammen utgjør dette et nasjonalt nettverk, som er et forum for drøfting av felles problemstillinger.

Informasjon

I henhold til retningslinjene skal rådet drive informasjonsvirksomhet. Dette foregår på ulike vis. Protokoller fra rådets møter er tilgjengelige på rådets nettsider. Her legges det også ut informasjon relatert til rådets aktivitet. Rådets sekretariat og medlemmer holder foredrag på forespørsel. Rådet arrangerer også egne konferanser.

Foto: Britt Sonja Olaussen

VIKTIGE SAKER I 2010

Saker fremmet for fylkestinget:

- Fylkestingssak 042/10 Årsmelding 2009 – Råd for likestilling av funksjonshemmede.

Fylkestinget tok i sak 042/10 årsmeldingen til orientering.

Andre saker:

Logopediutdanningen

I 2009 ble det fra flere hold satt fokus på mangelen på logopeder i Nordland og Nord-Norge, og at mange av de som har kompetansen vil gå av med pensjon i løpet av få år. Torgar Næringshage i Brønnøy har jobbet for å opprette en slik utdanning. Rådet for likestilling av funksjonshemmede har støttet opp om arbeidet blant annet ved henvendelse til Forsknings- og høyere utdanningsminister, Tora Åsland. I desember inngikk Torgar Næringshage og Universitetet i Tromsø et samarbeid om et desentralisert tilbud på Helgeland. Det starter opp med 15 plasser i 2011. Søknadsfristen er gått ut og det er kommet inn 80 søkere. Dette kommer i tillegg til 20 plasser som er opprettet ved Universitetet i Nordland.

Status for de kommunale råd for av funksjonshemmede

Kommunene har stor påvirkning på folks hverdag. At de kommunale råd for funksjonshemmede fungerer etter hensikt er meget viktig for hverdagen til mange mennesker med nedsatt funksjonsevne. Rådet for likestilling av funksjonshemmede ønsker kontakt og samarbeid med de kommunale råd for å støtte opp under deres arbeid. For å ha oversikt over statusen til de kommunale råd ble det i 2010 sendt ut en henvendelse til alle 44 kommuner i Nordland. Formålet var å få oversikt over:

- Om det er opprettet råd eller annen form for representasjon for funksjonshemmede i kommunene
- Hvilke ressurser rådene har tilgjengelig
- Kontaktinformasjon til leder for å sikre kommunikasjon mellom de kommunale råd og fylkeskommunens råd for likestilling av funksjonshemmede
- Alle 44 kommuner svarte på henvendelsen. 31 har opprettet eget råd for funksjonshemmede, syv har felles råd for eldre og funksjonshemmede. Fire har interkommunalt samarbeid. To kommuner har valgt andre løsninger

20 av 44 kommuner har eget budsjett for rådsarbeidet. De fleste ligger mellom 10.000 og 30.000 i året. 20 kommuner oppgir at de ikke har eget budsjett til rådet, men at utgifter blir dekket av andre budsjettposter. I 40 kommuner har rådene tilgang til sekretær – som oftest fra rådmannskontor eller politisk sekretariat.

18 av kommunene oversendte årsmelding i forbindelse med henvendelsen. Fem holdt på med eller jobbet med årsmelding. 15 oppga at de ikke hadde utarbeidet årsmelding, mens seks ikke oppga om de hadde laget årsmelding eller ikke.

Opplæring av brukervedvirkere

I slutten av 2010 søkte Norges Handikapforbund Nord Norge, Norges Blindforbund Nordland, SAFO Nord og FFO Nordland om kr 500.000 til et pilotprosjekt med hensikt å få i stand en opplæring av brukervedvirkere for universell utforming. Rådet for likestilling av funksjonshemmede innvilget kr 250.000 til prosjektet fra budsjettet for handlingsplanen for universell utforming. Det er forutsatt at rådet blir deltager i prosjektet og at restfinansiering skaffes til veie på andre måter. Det vurderes at initiativet er et viktig steg i retning av å gå et universelt utformet Nordland og det jobbes videre med prosjektet i 2011. Det er viktig at de frivillige organisasjonene selv tar ansvar for egen opplæring. Slik kan den bli best mulig tilpasset brukernes behov og forhold som kan være hemmende i deres liv.

Arbeid i forhold til tilgjengelighet i friluftsområder

Rådet for likestilling av funksjonshemmede i Nordland har sammen med Eldrerådet gitt innspill til Fylkesmann i Nordland om forvaltningsplan for Lomsdal-Visten nasjonalpark og Straumen landskapsvernområde. Rådene ønsket at forhold skal legges til rette slik at eldre og funksjonshemmede kan fortsette å bruke områdene til tradisjonell friluftsliv. Rådene mente at det bør være mulighet til å benytte motorisert transport for å kunne komme seg inn og ut av områdene.

I oktober organiserte rådet en samling for de Nordnorske rådene for likestilling av funksjonshemmede på Storjord nasjonalparksenter. Rådene var imponert over tilgjengelighetsarbeid som er gjort i nasjonalparken. Rådet ønsker et videre samarbeid med nasjonalparken for å videreutvikle mulighetene for at mennesker med nedsatt

funksjonsevne kan benytte seg av friluftsområder. Dette blir det jobbet videre med i 2011.

Toalettfasiliteter Bodø lufthavn

Rådet ble i møte i februar gjort oppmerksom på at toalettfasilitetene i avgangshallen innenfor sikkerhetskontrollen på Bodø lufthavn ikke var universelt utformet. Det ble sendt flere brev til Avinor om at dette er et brudd på diskriminerings- og tilgjengelighetsloven. I slutten av juni mottok rådet svar om at et universelt utformet toalett skulle stå ferdig innen 10. juli. Leder og sekretær foretok en befaringsreise av toalettet etter ferdigstillelsen, og var fornøyd med resultatet.

Foto: Nordland nasjonalparksenter

Oppstart av historieprosjekt

I oktober startet Britt Sonja Olaussen å skrive rådets historie. Prosjektet skal munne ut i en bok og skal være ferdig høsten 2011. Det ble vedtatt at det skulle være redaksjonskomité bestående av Tømm Jensen (medlem av rådet), Oddny Bang (tidligere leder av rådet i to perioder) og historiker Leiv Nordstrand fra Universitetet i Nordland.

TILGJENGELIGHETSPRISEN «DØRÅPNEREN» FOR 2010

Retningslinjene for tilgjengelighetsprisen ble endret i sak 22/10 fra 28. september.

Det skal fra 2010 deles ut prispenger på kr 30 000 til mottaker av prisen, i tillegg til diplom og et kunstverk.

Punkt 5. Prisen skal ikke bare annonseres i aviser, men også gjennom brev til funksjonshemmedes organisasjoner og de kommunale rådene for funksjonshemmede i Nordland, som inviteres til å komme med forslag på kandidater.

Punkt 7. Prisen deles ut på konferanse for kommunale råd om høsten.

Rådet valgte i 2010 å gi tilgjengelighetsprisen «Døråpneren» til COOP elektro i Bodø ved Øyvind

Helbostad for sitt arbeid med tilrettelegging av for at en ansatt skulle komme tilbake etter sykdom. Forslaget kom fra Gildeskål kommune. Øyvind Helbostad mottok prisen i Mosjøen 27. oktober.

Bedriften har omorganisert arbeidet i avdelingen for at den ansatte skal ha et meningsfylt arbeid når han er på jobb. Den ansatte har jobbet i COOP-systemet i 40 år og klarte mot alle odds å komme seg tilbake i jobb etter en hjerneblødning. Etter mange år i systemet har han verdifull erfaring som bedriften og kunder nyter godt av.

Noe av begrunnelsen for rådets valg er at arbeidet COOP elektro har gjort er viktig og kan ha en signaleffekt til andre bedrifter.

TILSKUDD OG GAVER

Driftstilskudd til funksjonshemmedes organisasjoner

Tilskottsberettigede organisasjoner er funksjonshemmedes interesseorganisasjoner som har dannet fylkeslag i Nordland. Organisasjonen må være representativ for den gruppe funksjonshemmede de organiserer, ha en tilfredsstillende geografisk spredning, med medlemmer både i nord-, midt- og sørfylket. Organisasjonen må også bygge på individuelt medlemskap og stå åpen for alle som tilhører den gruppe organisasjonen tar sikte på å representere og være demokratisk oppbygd med en ledelse valgt av medlemmene. Fra i 2010 må organisasjoner som tidligere har mottatt tilskudd, også svare på en QuestBack-undersøkelse om blant annet hva pengene går til og i hvilken grad det har betydning for organisasjonen.

Rådet for likestilling av funksjonshemmede vedtok i sak 011/10, fordeling av driftstilskudd til funksjonshemmedes organisasjoner som har fylkeslag i Nordland. Til sammen ble det utbetalt driftstilskudd på kr 2.300 000,- fordelt på 31 organisasjoner.

Rådet innvilget til sammen kr 152.625 til Valnesfjord Helsesportsenter til å lage en dokumentarfilm om en fire dager lang tur i Sjunkehatten nasjonalpark som ble gjennomført i 2010, av seks ungdommer med ulike funksjonsnedsettelse. Filmen viser deres opplevelser, utfordringer og mestring av naturen. Filmen er vist for fylkestinget.

HØRINGSUTTALELSER

- Strategi for modernisering og samordning av sentrale helseregistre og medisinske kvalitetsregistre.
- Kollektivplan Bodø.
- Reiselivsstrategi for Nordland 2011 – 2015.
- NOU 2010:5 Aktiv deltagelse, likeverd og inkludering – et helhetlig hjelpemiddeltilbud.

«Grenseløs tur» ble avsluttet ved Valnesfjord Helsesportsenter samtidig med åpningen av Sjunkehatten nasjonalpark, «Barnas nasjonalpark». Den ble åpnet av statsråd Erik Solheim. Fra venstre: Heidi Sørensen, Marthe Imingen (deltaker) Erik Solheim, John-Christian Hansen (deltaker), ukjent journalist, Iselin Marstrander og Tor-Arne Haug (pappa).

Foto: Valnesfjord Helsesportsenter

HANDLINGSPLAN FOR UNIVERSELL UTFORMING

– ET SAMFUNN FOR ALLE 2009 – 2012 RESULTATRAPPORT

Handlingsplanen har et eget punkt om at det hvert år skal utarbeides en resultatrapport som skal innarbeides som en del årsmeldingen fra Rådet for likestilling av funksjonshemmede i Nordland.

Sektortiltak

Utdanning og opplæring

Tiltak 1: Utdanningsavdelingen utvikler for tiden et nytt web-basert kvalitetssystem for HMS og internkontroll hvor universell utforming vil bli lagt inn som en naturlig del i forbindelse med vernerundene på skolene. Link til rapportene om tilgjengelighet kan legges i webløsningen slik at den kan være et godt grunnlag for rektor og driftsleder ved de årlige vernerundene.

Tiltak 2: Rektorkollegiet er ved flere anledninger orientert om «Framtidens skoleanlegg i Nordland» (FT-sak 69-2003) med beskrivelse av klare målsettinger for universell utforming og tilgjengelighet. «Framtidens skoleanlegg i Nordland» er under revisjon og er planlagt ferdigstilt desember 2011

Tiltak 3: Driftslederne på skolene møtes to ganger i året i regi av eiendomsseksjonen hvor også universell utforming blir vektlagt.

Eiendommer

Tiltak 1: Det arbeides med en rutine på brukermedvirkning. Her har universell utforming fått et eget kapittel i Kvalitetssikringssystemet som er under utarbeidelse. Det er utpekt en person som skal være ansvarlig for oppdatering og utvikling av dette kapittelet.

Tiltak 2: Veilederen for publikumsbygg benyttes ved inngåelse av nye kontrakter i leide bygg.

Tiltak 3: Bygninger og lokaler som fylkeskommunen eier eller leier skal være universelt utformet. Utdrag av tilretteleggingsprosjekter som er gjennomført i 2010:

- Hadsel videregående skole studiested Stokmarknes: Installasjon av heis, rullestolrampe, toalett.
- Hadsel videregående skole, studiested Melbu: Tilrettelegging av rullestolrampe, automatisk døråpner.

- Oscarsborg videregående skole: Rullestolrampe fra gate 3.
- Polarsirkelen videregående skole, studiested Moheia: Innvendig rullestolrampe ned til kantine.
- Sandnessjøen videregående skole: Oppgradering av heis.
- Mosjøen videregående skole studiested Kippermoen: Rullestolrampe, automatiske døråpner.
- Det pågår kontinuerlig arbeid for å montere himling for bedre akustikk (tilrettelegging for hørselshemmede). Dette er blant annet gjort i kantina i Glomfjord, tanntannklinikken i Korgen, kantina på Sortland videregående skole studiested Kleiva.

Tiltak 4: Ved oppgradering av bygninger vektlegges universell utforming.

Tiltak 5: Gjennom kursing av egne ansatte utvikles egenkompetanse for universell utforming. I 2010 deltok fire personer fra Eiendom på konferanse i universell utforming i regi av Norsk Handikapforbund. Eiendomsavdelingen har utpekt en ansvarlig person for faglig oppdatering av prosjektlederene på universell utforming. Denne personen sitter også i Rådet for likestilling av funksjonshemmede.

Tiltak 6: Egen post på årsbudsjett/økonomiplan for universell utforming opprettholdes og styrkes. Det er foreslått avsatt en million kroner i økonomiplan hvert år i perioden 2010-2011, med økning til to millioner kroner for hvert år i perioden 2012-2015.

Tiltak 7: Det utarbeides tilgjengelighetsrapporter for fylkeskommunale bygg. Resultater fra rapporten brukes i planlagt oppgradering av bygninger med hensyn til universell utforming.

Tiltak 8: Bygninger og lokaler som fylkeskommunen eier, leier eller gir tilskudd til, skal være universelt utformet. Det pågår kontinuerlig arbeid med oppgradering og tilrettelegging.

Administrasjon

Oppfølging av befarung i 2009 av fylkeshuset:

- Forbedret størrelsen på HC parkeringsplasser med ny oppmaling.
- Montert døråpner/pumpe på en av korridor dørene i 2. og 6. etasje.
- Bedre belysning i kantine.

- Fjernkontroll for styring av lys i møterom Nordland 1 og kantina.
- Skilting.
- Teleslynge i resepsjon og møterom.
- Forbedret varmestyring.

Næring

Tiltak 1: Ved tildeling av distriktpolitiske virkemidler til fysiske utforming av bygninger og omgivelser/ offentlige rom, skal det stilles vilkår om universell utforming.

Tiltak 2: Det foretas en kartlegging av eksisterende reiseprodukter og reiselivsmål som er universelt utformet.

Tiltak 3: Ved utarbeiding av fremtidig fylkesplan, skal universell utforming av samfunnet være et gjennomgående perspektiv.

Samferdsel og transport

Tiltak 1: Det har ikke blitt utarbeidet egen temaplan for universell utforming for kollektivtrafikken.

Tiltak 2: Der hvor fylkeskommunen innehar ansvar for drift av terminaler eller forestår leie av slike fasiliteter, skal fasilitetene utformes universelt. Når det gjelder holdeplasser, knutepunkter etc. påhviler det vegholder å sørge for at dette blir ivare tatt. Pr i dag har vi ca 200 anløpssteder for båt, hvor flertallet er i privat eie. Utforming og vedlikeholdsgrad varierer. Det har tidligere ikke vært krav til universell utforming av disse kaiene.

Tiltak 3: Ved utarbeidelse av nye anbudsdokumenter i kollektivtrafikken, både for buss og båt, stilles det i kravspesifikasjonen krav til universell utforming. Alle fremtidige anbudsinnkjøp vil basere seg på til enhver tid gjeldende regelverk. I forbindelse med anbudsinnkjøp av busstjenester for Vesterålen og Lofoten i 2010 ble det stilt krav til at bussmateriellet skulle utstyres i henhold til universell utforming. Sommer/høst 2011 starter utformingen av nytt anbud for deler av Helgeland. I denne prosessen skal sekretær for Rådet for likestilling av funksjonshemmede inviteres til deltakelse i arbeidsgruppen som utformer dette.

Tiltak 4: Avdelingen har ikke hatt representant fra brukerne med i utarbeidelsen av spesifikasjonskrav. Imidlertid har avdelingen kontakt med brukerne gjennom avdelingens representant i Rådet for likestilling av funksjonshemmede.

Tiltak 5: Ved bygging av nye hurtigbåter stilles spesifikasjonskrav om universell utforming, jmfør punkt 3.

Tiltak 6: Ordningen som i dag sikrer muligheter for tilrettelegging av kollektivtransport «Tilskudd til tilpasning av transportmidler for funksjonshemmedes behov» videreføres.

Tiltak 7: Transportselskaper som er i kontraktsforhold med fylkeskommunen skal akseptere ledsagerbevis for personer som ikke kan reise alene. Ledsager skal reise gratis. Dette gjelder både buss og båt.

Kultur og miljø

Tiltak 1: Ved utformingen av nye skilt i prosjektet Fotefar mot nord har man tatt hensyn til behovet for funksjonshemmede, i den grad det har vært mulig uten å komme i konflikt med selve kulturminnet og opplevelsen av dette. Ved flere skiltlokaliseringer er det tatt hensyn til framkommelighet og adkomst for bevegelsehemmede.

Når det gjelder fredete og verneverdige kirkebygg, er det lagt stor vekt på framkommelighet i forbindelse med etablering av rullestolramper og teknisk utstyr blant annet for hørselshemmede i de saker Nordland fylkeskommune har behandlet for Riksantikvaren.

For øvrig bidrar enheten med råd i forbindelse med universell utforming i flere saker der eier har fått tilskudd til restaurering og rehabilitering av kulturminner. Dette gjelder i særlig grad der kulturminnet skal kunne besøkes av et større publikum.

Tiltak 2: Ledsagerbevis aksepteres ved alle fylkeskommunale kultur- og fritidsarrangementer slik det ble rapportert i 2009.

Tiltak 3: Kontroll og tilsyn med at prosjekt som er tildelt spillemidler er utført i henhold til godkjente planer om universell utforming, innskjerpes. Tilsynsordningen vurderes utført i samarbeid med Nordland Idrettskrets og andre aktuelle brukerorganisasjoner. 30 idrettsanlegg ble valgt ut for befaring i 2010 og 2011. Fristen for arbeidet er utsatt til 30.6.2011 på grunn av sykdom hos opplæringsansvarlig. I oktober 2010 ble fire kontrollører utdannet og befaringene av alle 30 anlegg spredt over hele fylket vil bli fullført innen den nye fristen. Per skrivende dato gjenstår anleggene i Helgeland. Arbeidet gjøres av idrettskretsen og resultatene vil publiseres i rapporten for 2011.

Tiltak 6: Seksjon for plan og miljø gir uttalelser til offentlig ettersyn av reguleringsplaner og kommuneplaner, samt uttalelser til dispensasjonssaker. Ved behandlingen av disse sakene er universell utforming et særskilt tema som vurderes i hver

enkelt sak. I 2010 utarbeidet seksjon for plan og miljø i samarbeid med Fylkesmannen i Nordland et informasjonsshefte om saksbehandling av dispensasjonssaker etter plan- og bygningsloven. Her er universell utforming fremhevet som et sentralt tema for vurdering i saksbehandlingen.

Tiltak 7: Universell utforming er ivaretatt i de kommuneplaner som er lagt ut til høring i 2010.

Tiltak 8: Universell utforming blir tatt hensyn til så langt det er mulig og innenfor disponibel økonomisk ramme. I 2010 har Nordland fylkeskommune politisk behandlet og vedtatt Regional friluftslivsstrategi for Nordland. Strategien er førende for fylkeskommunens arbeid med friluftsliv, som for eksempel ved tildeling av tilskudd. Sentrale målsettinger i strategien og nasjonale føringer for kommunal planlegging fastsetter at mulighetene for et godt friluftsliv skal styrkes for alle. Nordland fylkeskommune har i 2010 fordelt midler til 11 av fylkets 70 statlig sikrede friluftsområder. Sentralt ved tildelingen av midler er at områdene forvaltes på en slik måte at disse kan benyttes av alle. Universell utforming og andre gjennomgående perspektiv i

fylkesdelplanen som fokus på barn og unge, folkehelse og hensynet til en bærekraftig utvikling, blir tillagt vekt ved prioritering av søknader.

Tiltak 9: Universell utforming er satt som vilkår i alle tilsagn om stedsutviklingsmidler i 2010. Tilrettelegging for alle er et gjennomgående perspektiv i planlegging og investering i offentlige uterom. Det omfatter både fysisk utforming og organisering av felles møtesteder på tvers av sosiale skillelinjer. Det er ikke innført rutiner for registrering og rapportering av hvor stor andel av virkemidlene som brukes til universell utforming.

Tiltak 10: Det ble i 2010 ikke gitt innsigelser til planforslag med bakgrunn i manglende ivaretagelse av universell utforming. Seksjon for plan og miljø har gode erfaringer med at universell utforming ivaretas i den endelige planen, hvor dette er påpekt som mangel ved første planforslag.

Tiltak 11: Det er i 2010 arrangert tre plankonferanser i fylket. Universell utforming er ivaretatt på samtlige konferanser. KUN (senter for kunnskap og likestilling) hadde innlegg om planlegging for alle med alle.

SLUTTORD

Rådet for likestilling av funksjonshemmede har i 2010 jobbet videre med handlingsplanen som ble vedtatt av fylkestinget i 2009. Dette er en del av regjeringens nasjonale plan som har som mål at Norge skal være universelt utformet innen 2025. I Nord-Norge er det mange regionale aktører som jobber for at regjeringens målsetning skal bli nådd. Disse er viktige bidragsytere til kommunene som er sentrale aktører i arbeidet. Med sin unike demografi og geografi er landsdelen helt avhengig av å koordinere arbeidet. Hvis ikke, risikerer vi dobbeltarbeid og usikkerhet i forhold til hvordan man skal gripe an den enkelte utfordring. Nordland fylkeskommune har tatt på seg å være koordinator for jobben som må gjøres. Det samarbeides tett med blant annet Husbanken, Troms og Finnmark fylkeskommune, Fylkesmenn og ressurs- og pilotkommunene. Dette blir en viktig satsing i 2011.

Universell utforming er et komplisert fagfelt. Selv om det er mange etater som jobber for å gjøre samfunnet tilgjengelig for alle, er de viktigste fagfolk de som selv har nedsatt funksjonsevne.

Det er de som kjenner hvor skoen trykker. Det er de som til syvende og sist kan si hvordan omgivelsene best kan tilrettelegges, slik at de ikke ytterligere bidrar til å redusere funksjonsevnen til den enkelte. Dette er likevel et område som krever bred kompetanse. Man skal kunne vurdere hva som er hensiktsmessig for grupper med helt ulike former for nedsatt funksjonsevne og ha kunnskap om lover og regelverk på området. De frivillige organisasjonene jobber kontinuerlig med opplæring av sine medlemmer slik at de best mulig kan bidra til prosessene på politisk og administrativ nivå. Nordland fylkeskommune bidrar med både økonomiske og faglige ressurser i arbeidet for å styrke brukermedvirkning. Denne jobben gjøres både i forhold til «brukeren» og i forhold til de som skal lytte og påse at samfunnet blir tilgjengelig for alle.

Rådet for likestilling av funksjonshemmede i Nordland
Fylkeshuset, 8048 Bodø